

Konsekvenser for de Juridisk Faderløse

- EKSEMPLER PÅ SOCIALE OG MENNESKELIGE
KONSEKVENSER FOR DE JURIDISK FADERLØSE I
GRØNLAND

Kilde: <http://www.kristeligt-dagblad.dk/liv-sjæl/de-glemte-kolonibørn>

Bachelorprojekt

Vivi Noahsen

050888

Afdelingen for Kultur –og Samfundshistorie

ECTS: 20

Vejleder: Kennet Pedersen

Dato for aflevering: 21. december 2016

Ilisimatusarfik

Indholdsfortegnelse

Indledning	2
Problemformulering	2
Introduktion	2
Motivation	2
Baggrund	3
Afgrænsning	3
Opgavens opbygning	4
Teoretisk ramme	4
<i>Identitet</i>	5
<i>Kollektiv identitet</i>	6
Den juridiske udvikling af faderskab	8
Sammenfatning	12
Afrapportering af interviews	12
Interviews	12
Design	13
Etiske overvejelser	13
Resultater	14
Analyse	14
Fortolkning	19
Diskussion	19
Konklusion	21
Litteratur –og kildefortegnelse	23
Bilag 1: Vejledning for interviewproces	
Bilag 2: Samtykkeerklæring	
Bilag 3: Juridisk faderløse får nye rettigheder	

Indledning

Problemformulering

Med udgangspunkt i Forsoningskommissionens interviewindsamlinger blandt ”Juridisk Faderløse” belyses nogle af de sociale og menneskelige konsekvenser af denne status.

- 1) Hvilke virkninger har lovgivningen haft for de Juridisk Faderløse, både som gruppe og individer?
- 2) Hvilke menneskelige oplevelser og erfaringer giver de Juridisk Faderløse selv udtryk for?

Introduktion

Denne opgave omhandler de Juridisk Faderløse i Grønland og konsekvenser af denne status. Opgavens hovedformål er at undersøge hvilken betydning der har været i forhold til det at være ”Juridisk Faderløs”, set i forhold til sociale og menneskelige konsekvenser i det grønlandske samfund.

Motivation

Ved nærmere undersøgelse har jeg fundet ud af, at der har været forskel på retsstillingen for børn født uden for ægteskab efter Grønlandsk og Dansk lov. Årsagen findes i børneloven for Grønland, der er anderledes end den danske, selvom begge lov er vedtaget af Folketinget.

Grønland blev i 1953 indlemmet i det danske rige og den danske grundlov. Det var da blevet bestemt, at de dagældende regler om retsstillingen for børn uden for ægteskab, efter dansk lov, ikke gjaldt for grønlændere. Det betød at der var et ”hul” i lovgivningen hvilket gav anledning til de juridiske faderløse blev til.

Ved den danske børnelov af 1938 har børn født uden for ægteskab haft ret til at fastslå en far. Dette betød, at barnet kunne få ret til at arve og retten til at bære hans navn.

Frem til 1963 i Vestgrønland og 1974 i Nord –og Østgrønland havde ”de uægte børn” ikke samme ret. Lovændringen fra 1963/1974 gjaldt for børn som var født *efter* loven ikrafttræden. De illegitime børn født før lovene var stadig juridisk faderløse og kunne være det op til den nugældende børnelov fra 2014.

Retsstillingen for børn født uden for ægteskab, ”de uægte børn”, har været misforstået af mange, stadig i dag bliver den misforstået. Mange tænker at retsstillingen for børn født uden for ægteskab kun omhandler de med biologisk dansk fader. Retstillingen gælder for alle, selv de med biologisk grønlandsk fader. Denne retslige forskel har vækket min nysgerrighed og derfor finder jeg det vigtigt at nærstudere, hvad loven egentlig siger om de ”uægte børn”.

Baggrund

Mange nikker genkendende når der bliver talt om at Grønland har været en dansk koloni. Men efter 1953 blev den grønlandske befolkning integreret i det danske rige som et ligeværdigt folk.

Som en del af moderniseringsprocessen i Grønland rejste en del udenlandske mænd i stort antal til Grønland og var med til at opbygge det moderne Grønland. De mange mænd mødte grønlandske kvinder, som blev gravide uden at blive gift. Når de skulle rejse hjem efterlod de sig grønlandske børn født uden for ægteskab. Disse børn har aldrig haft krav på at blive anerkendt som deres fædres børn.

Det grønlandske politikere har gjort opmærksom på hullet i loven, og gennem årene er problemstillingen blevet taget op, uden nogen tiltag. Der blev først i 2010 stiftet en Landsforening for de juridisk faderløse ”Kattuffik Ataata” der skulle kæmpe for rettigheder i landet. I 2011 blev der fra grønlandsk og dansk side bestemt, at der skulle laves en historisk udredning om børn født uden for ægteskab i Grønland. Denne udredelse viste sig at have betydning i lovændringen for børn født uden for ægteskab. Der siges, at omkring 5000 børn blev født uden for ægteskab i årene hvor der var den juridiske tomrum.

I 2014 blev der vedtaget en ny lov om børns retsstilling i Grønland. Dette betød at de juridisk faderløse nu fik rettigheder på lige fod med de øvrige børn hvad angik arve -og navneret.

Afgrænsning

Min tilgang til undersøgelsen vil tage udgangspunkt i et antropologisk perspektiv. Jeg vil anvende kvalitative interviews som empirisk genstand i min undersøgelse af den problemstilling, jeg har fremført. I denne undersøgelse vil jeg beskæftige mig med disse informanternes syn og opfattelser af deres eget liv.

I teoridelen vil jeg anvende britiske antropolog Richard Jenkins (f. 1952) behandling af Social identitet herunder *kollektive identiteter* som analytisk objekt i undersøgelsens diskussion.

En gennemgang af hovedpunkterne i den juridiske udvikling af faderskab om børn født uden for ægteskab efter grønlandsk ret (fra 1914 og indtil den nugældende lov fra 2014) vil skabe baggrund for den forståelsesramme, der er nødvendig i undersøgelse.

Opgavens opbygning

Undersøgelsen er inddelt i 5 hovedpunkter og forløber således:

I det første punkt vil jeg gennemgå undersøgelsens teoretiske ramme, og det er Richard Jenkins sontring af identitet i bogen *Social identitet* (2006), herunder *kollektive identiteter*, jeg vil lægge vægt på. Dette vil bl.a. være referencerammen for diskussionen af interviewundersøgelsen.

Dernæst vil en redegørelse af hovedpunkterne i den juridiske udvikling om faderskab for børn født uden for Grønland fra 1914 til den nugældende lov, skabe overblik og forståelse for, hvorfor der har været tilfælde som ”juridisk faderløse”.

Det andet punkt i undersøgelsen er selve rapporteringen af interviewene, hvor jeg vil beskrive interviewprocessen før og efter interviewene. Jeg vil bruge Steinar Kvale og Svend Brinkmann: *Interview –Introduktion til et håndværk* (2009) som analytisk værktøj.

Endvidere vil jeg belyse og rapportere de overordnede resultater af de indsamlede interviews som er foretaget af Forsoningskommissionen, og derudfra give en fortolkning af resultaterne. Til denne del vil jeg anvende Henning Olsen: *Kvalitative kvaler Analysestrategier og kvalitets sikring* (2002)

I diskussionen vil jeg inddrage Jenkins sontring af kollektive identiteter og vurdere om teorien har været brugbar i forhold til de beretninger i interviewene der er blevet anvendt. Herunder vil en række overvejelser vedrørende den samlede empiri blive gennemgået.

Til slut vil konklusionen danne et sammendrag af undersøgelsens overordnede påstande og sammenfatte de konsekvenser der har været udtrykt som fremgår i det samlede materiale.

Teoretisk ramme

Jeg vil i dette afsnit redegøre for den valgte teoretiske ramme, hvilken tager udgangspunkt i Jenkins bog ”*Social Identitet*” (2006), der skitserer en sociologisk tilgang til social identitet.

Særligt vil jeg i denne opgave fremhæve hans sontring af *kollektive identiteter* – dette vil være denne undersøgelses nøglebegreb.

Når jeg vælger at benytte Jenkins teori om kollektive identiteter, er det fordi jeg finder det relevant og anvendeligt som analytisk værktøj i undersøgelsen af de sociale og menneskelige konsekvenser der har været for de Juridisk Faderløse.

Identitet

Jenkins arbejder ud fra et identitetsfokus, der bygger på en forestilling om, at konstruktionen heraf altid vedrører en vekselvirkning mellem sig selv og andre. Et af grundargumenterne i Jenkins' bog "*Social Identitet*" (2006) er, at identitet skabes afhængigt af sociale sammenhænge, hvorfor identitet ikke er en størrelse, individet ene og alene kan påberåbe sig. Identitet er således socialt konstrueret i samspil med andres ydre identifikationer.

Identitetsbegrebet indbefatter ifølge Jenkins to former for sammenligningsgrundlag mellem personer eller ting: *lighed og forskellighed*.

Identitet er dynamisk; derfor må det altid *skabes*, idet han anser identitet som en foranderlig størrelse, der hverken er fast, har en bestemt oprindelse eller er naturligt givet. (Jenkins 2008: 28).

Alle menneskelige identiteter er pr. definition *sociale* identiteter. Med dette menes, at identificering altid indebærer samspil med andres meninger, hvorfor Jenkins finder tilføjelsen af ordet *social* som overflødig, når der tales om identitet.

"Identifikation defineres som de måder hvorpå individer eller grupper adskiller sig i deres sociale relationer i forhold til andre individer eller grupper. Identitet drejer sig om at vide, hvem der er hvem. Den er den systematiske betydningsdannelse og etablering af relationer kendetegnet ved lighed og forskellighed mellem individer, mellem grupper og mellem individer og grupper. Som helhed, de nødvendigvis danner, er lighed og forskellighed det dynamiske grundprincip for identitet og selve kernen i det sociale liv" (Jenkins 2008: 29).

Identifikation er en interaktion mellem 'gensidig genkendelse'. Identitet er vores forståelse af, hvem vi er og hvem andre mennesker er og samtidig henviser den til andre menneskers forståelse af, hvem de selv er og hvem de andre er.

En forståelse af 'selvet' er en interaktion mellem (indre) selvdefinition og (ydre) andres definitioner af os. Processen ved alle identiteter, individuelle som kollektive, konstitueres ifølge Jenkins gennem *identifikationens-indre-ydre-dialektik* (Jenkins 2006: 43f.) Generelt er

Jenkins' pointe, at eksterne identifikationer fra andre i lige så høj grad har betydning for skabelsen af vores individuelle og kollektive identiteter som vores indre selvidentifikation.

Han mener også, at menneskets krop er den "kropsliggjorte identitet", hvorfra man kan skelne mellem kollektiv lighed/forskellighed, og individuel selvidentifikation. Det ville være umuligt at forestille sig identifikation isoleret fra fysikken/kroppen.

Jenkins nævner dog, at selvom identifikation er foranderlig og *aktiv*, er visse *primære identiteter* i den individuelle identitetsdannelse, der etableres tidligt i livet, mere robuste og modstandsdygtige over for forandringer senere i livet, end andre identiteter. Med dette mener han, at menneske-hed (*human-ness*) og køn, i nogle tilfælde slægtskab og etnicitet er de kropsliggjorte identiteter der er de mere rodfæstede identiteter, i mennesket.

Jenkins pointerer, at det, de andre mennesker tænker om os er lige så vigtigt som det vi tænker om os selv. Det er ikke nok at hævde en identitet, identitet skal også valideres, derfor er identitet ikke ensidig. Ved konstruktionen af identitet dramatiseres dette ved det, Jenkins i sin bog kalder *selvbilledet* og *det offentlige billede*.

Alle identiteter er resultatet af en såkaldt dialektisk syntese af indre og ydre definitioner, som har en indflydelse for individet. Identitetsdannelsen gælder både på det individuelle (*selvbilledet*) og kollektive (*det offentlige billede*) niveau (Jenkins 2006:44f). Det er denne vekselvirkning mellem selvbestemmelse og fremmedbestemmelse der er med til at danne vores identitet.

Kollektiv identitet

Jenkins arbejder videre på forståelsen af identitet ved at sondre mellem individuel og kollektiv identitet. Med dette beskriver Jenkins, at mennesker må have noget fremtrædende til fælles, før man kan tale om, at de er medlemmer af et kollektiv (Jenkins 2006: 105). Han inddeler kollektiver i forhold til to forskellige tilgange: Mellem en tilgang, der prioriterer menneskers egne forståelser af deres sociale relationer, og en tilgang der søger effekt og klassificerer adfærdsmønstre fra et synspunkt, som ligger uden for den pågældende kontekst. Disse to forskellige former for kollektiver indikerer ifølge Jenkins to kollektive identiteter; *grupper* og *kategorier* (Jenkins 2006: 106f.). Denne såkaldte metodologiske sondring, kan udtrykkes i kontrasten mellem sociologiske kategorier og psykologiske referencegrupper, der gør den menneskelige verden til en håndterbar genstand for empirisk undersøgelse og teoretisk analyse.

Gruppeidentitet er produktet af en *indre kollektiv definition*, dvs. tilhørigheden afspejles og anerkendes af medlemmerne selv. I *kategorier* kan kategoriseringer som modstykke af grupper, betegnes som en *ydre kollektiv definition*, hvorved kategoriseringen foretages af udefrakommende ikke-medlemmer af kategorien selv. Kategoriseringen kan bidrage til identifikationen af fremmede og skabe forudsigelighed i en kompleks verden, hvor vores viden altid er partiel. (Jenkins 2006: 107f).

Identiteten dannes i grænsedragningen, forskellen mellem ”os” og ”dem”. Vi bliver til (”os”) når ”vi” fortæller hinanden hvem vi er især ved, at fortælle hvem vi ikke er, altså ved at profilere os i modsætning til andre (”dem”). Samtidig ved vi, at er de andre, som vi betragter som ”dem” også for sig selv er ”os” og formentlig betragter os som deres ”dem”.

Det tilfalder Jenkins at de to sociologiske abstraktioners eksistens netop dannes i distinktionen mellem de rutinemæssige, sociale processer, ydre- og indre kollektive identifikationsmomenter (Jenkins 2006: 108).

De to kollektive identiteter er på hver sin side af skillelinjen, *gruppeidentifikation* på den ene og *social kategorisering* på den anden. Hvorom gruppeidentifikation er subjektiv, har social kategorisering en objektiv tilgang til identitetsdannelse.

Set fra et subjektivt perspektiv, eksisterer en gruppe ud fra *indre kollektive definitionsprocesser*. Denne dannes i medlemmernes identificering af den og relationerne mellem dem. Eksistensen af gruppen bliver ”begrænset” eller som Jenkins betegner ”en hemmelig gruppe” –hvor medlemmerne i selve gruppen opnår frihed fra *ydre anerkendelse* (Jenkins 2006: 109).

Jenkins pointerer, at medlemmerne af kategoriseringen ikke behøver at vide noget om deres kollektive identifikation, hvoraf der i denne del lægges mere vægt på konsekvenser som følge af kategorisering. Når en kategorisering sker, hvad enten det er til brug af staten eller andre højere instanser, om det er til anvendelse af forskningsmæssige årsager, skal en kategorisering foretaget af de der besidder mest magt, ikke blot anskues som en klassifikation men som en mulig *intervention*. Hvis klassificeringen er effektiv nok til, vil denne påvirke den kategoriserede gruppe, som enten er tilsigtet eller utilsigtet (Jenkins 2006:108f.).

Kategorisering kan være mere betydningsfuld for de(n) kategoriserende end for de(n) kategoriserede, da kategorisering af andre kan ses som en ressource der kan trækkes på i konstruktionen af vores identiteter (Jenkins 1006:112). Vi danner et billede af os selv, ved at danne et billede af andre.

Den juridiske udvikling af faderskab

Jeg vil i dette afsnit gennemgå hovedpunkterne af den juridiske udvikling om faderskab og danne overblik over de daværende juridiske rammer for retsstillingen for børn født uden for ægteskab, som var gældende i Grønland i perioden fra 1914 og op til 1963, hvor børneloven blev sat i kraft i Vestgrønland og 1974 i Nord –og Østgrønland. Undervejs vil de danske love blive inddraget til sammenligning.

Redegørelsen vil forløbe kronologisk.

Ved de grønlandske love om underholdsbidrag anførtes i Regulativerne af 1914:

”§1. Enhver under de grønlandske Love hørende Mand, som vedkender sig eller ved Retskendelse tillægges Paterniteten til et udenfor Ægteskab levende født Barn, er pligtigt til Barnets Underhold og Opdragelse fra dets Fødsel til dets fyldte 14 Aar eller muligt forinden indtrædende Dødsdag at erlægge et aarligt Bidrag af fra 3 til 15 kr.”¹

1914-Regulativet bestemte, at enhver mulig fader, der anerkender, eller ved retten dømmes som bidragspligtig under de grønlandske love, skulle betale børnebidrag. Når et barn var født uden for ægteskab, var det kommunerådet, der stod for administreringen af bidragspligten og ydelserne. Ifølge §2 skulle børnebidragene forfalde til kommunerådet i moderens hjemstedskommune.

I Regulativets §3 anvises kommunerådets ansvar for indstilling af børnebidragene, der så vidt muligt tog hensyn til faderens økonomiske kår. Der så efter sagen indsendes bidragsdommen til endelig afgørelse til Inspektøren for den gældende kommune.

Før 1914-Regulativerne var Instruxen fra 1782 blevet udstedt af den danske handelsdirektion KGH. Denne var den gældende juridiske ramme for handelens virke i Grønland, og den beskrev ligeledes, hvordan de ansatte i handelen skulle begå og opføre sig over for grønlændere

I Instruxen anførtes i §4:

”Fædrene til uægte Børn have aarligt at betale 6 Rdlr. Til Barnets Underholdning, indtil det har opnaaet sit 12te Aar.”²

Dette gjaldt for missionærene, handelsmændene, og det vedrørte således ikke de grønlandske fædre til børn født uden for ægteskab.

Ved den generelle instruks fra 1873³, blev det bestemt, at alle missionærer, ansatte samt de grønlandske handelsansatte skulle betale 36 rigsdaler til børn født uden for ægteskab.

---

¹ Skrivelse af 21. Juli 1914 fra Indenrigsministeriet til Inspektørerne: Regulativ angaaende Underholdningsbidrag til Børn, fødte udenfor Ægteskab

² 1782-Instruxen, s. 367

Efter en ny dansk styrelseslov fra 1908, ændredes reglerne om faderskab for dem, der stod under den danske lov. Herefter gjaldt det *kun for grønlandere med højerestående stillinger i handelen*. Ifølge den danske lovgivning om faderskab var der regler om, at det skulle være obligatorisk at fastslå faderskabet til et barn født uden for ægteskab. Dette betød, at faderen blev forpligtet til at betale børnebidrag. Det offentlige interesser i faderskabet havde afsæt i økonomiske årsager.

Regulativet af 1929, angående underholdsbidrag til børn født uden for ægteskab, var i store træk ligesom Regulativet af 1914. Dog var der ændringer ved behandling af sagen om underholdspligt, det blev i 1929 Regulativet, kommunens pligt om, at der skulle i så vidt omfang oplyses om barnefaderen, hvis et barn var født uden for ægteskab:

”§1: Kommer et Kommuneraadsmedlem til Kundskab om, at der ved hans Boplads er født et Barn udenfor Ægteskab af en under de grønlandske Retsbestemmelser staaende Kvinde, giver han straks Meddelelse til kommuneraadet herom.

Kommuneraadet indhenter Fødsels- eller Daabsattest og drager Omsorg for, at der saa vidt muligt tilvejebringes Oplysning om, hvem Barnefaderen antages at være. (...)”⁴

Regulativet opretholdt den dagældende lov om barnefaderen eller de mulige fædre til et barn født uden for ægteskab, hvilket betød, at disse skulle betale underholdsbidrag til forsørgelse af barnet. Sager om bidragsdomme og bestemmelser af bidragsydelseerne tilfaldt kommunerådet og sysselmanden. Dertil er det nævneværdigt, at der i skrivelsen er anført regler om barnefædre under hhv. grønlandsk og dansk ret i adskilte kapitler.

Den danske lovbekendtgørelse om børns retsstilling fastslår Lov nr. 131 af 7. maj 1937 om Børn født uden for Ægteskab i § 1 og 2 følgende:

” §1. Børn uden for Ægteskab har samme retslige Stillingen i Forhold til deres Forældre som Ægtebørn medmindre Lovgivningen udtrykkeligt fastsætter andet.

§2. Børn uden for Ægteskab har Ret til at faa tillagt enten Moderens eller – hvis Faderskabet er fastslaaet – Faderens Familienavn”⁵

Den *principielle ligestilling* fik de pågældende børn lige retstilling med ægtebørn hvad angik faderskab.

Børneloven af 1937 om børn født uden for ægteskab der trådte i kraft året efter i 1938⁶, dermed udvidede dommen fra bidragspligt til egentligt juridisk faderskab. Mens en dom til

---

³ Instruks af 2. Januar 1873: Instrux udfærdiget af Direktoratet for den kgl. Grønlandske Handel til Iagttagelse og Veiledning for de i Handelens Tjeneste staaende Indvaanere i Grønland

⁴ Skrivelse af 15. Marts 1929 fra Indenrigsministeriet til Landsfogederne: Regulativ angaaende Underholdningsbidrag til Børn, fødte udenfor Ægteskab i Grønland.

⁵ Lov nr. 131 af 7. Maj 1937 om Børn uden for Ægteskab

⁶ Lov nr. 131 af 7. Maj 1937 om Børn uden for Ægteskab: § 34. *Stk. I.*

bidragspligt fortsatte, var der efter den nye lov faderskabs*mulighed* der forudsatte dom til faderskab for de pågældende børn. De *uægte* børn fik *tillagt retten* arve efter faderen og retten til hans navn.

Derfor gennemførtes der også regler om en obligatorisk fastslåelse af faderskab:

”§4 En Uden for Ægteskab besvangret Kvinde bør, naar ifølge Erklæring fra en Jordemoder eller Læge den 6te Svangerskabsmaaned er forløbet, henvende sig (...) og begære Faderskabssag rejst mod den Mand, som hun opgiver som Fader til det Barn, hun venter at føde”⁷

Ved den danske lov nr. 200 af 18. maj 1960 vedtoges en fælles lov for børn født henholdsvis i og uden for ægteskab. Først da, blev ligestillingen mellem børn født i og uden for ægteskab ført helt igennem, blev det ved 1960-loven fastlagt, at forældrenes forsørgelsespligt over for deres børn blev gjort fælles for børn født i og uden for ægteskab. Bidragspligten blev afskaffet da den danske børnelov af 1960 blev indført.

Den grønlandske børnelov af 16. juni 1962 om børns retsstilling trådte i kraft for Vestgrønland den 1. juni 1963. Den grønlandske børnelov indeholder bestemmelser om faderskabet til børn for hhv. børn født i og uden for ægteskab.

”§6. Som fader til barn uden for ægteskab anses den, der har haft samleje med moderen inden for avlingstiden, med mindre der foreligger omstændigheder, som gør det tvivlsomt, om den sagsøgte er fader til barnet. Stk. 2. Kan ingen anses som fader til barnet, bliver den eller de, der har haft samleje med moderen inden for avlingstiden, uden at der foreligger omstændigheder, der udelukker, at barnet kan være frugten heraf, at anse som bidragspligtig.”⁸

Ved indførslen af loven blev det muligt at fastslå faderskabet for børn født uden for ægteskab i Grønland. Dermed kunne de pågældende børn få retten til at arve og retten til at bære faderens navn efter den dagældende arvelov for Grønland af 1958⁹ Den grønlandske børnelov af 1963 beholdte muligheden for at dømme til bidragspligt:

”§6. Stk. 2. Som fader til barn uden for ægteskab anses den, der har haft samleje med moderen inden for avlingstiden, med mindre der foreligger omstændigheder, som gør det tvivlsomt, om den sagsøgte er fader til barnet. Stk. 2. Kan ingen anses som fader til barnet bliver den eller de, der har haft samleje med moderen inden for avlingstiden,

---

⁷ Lov nr. 131 af 7. Maj 1937 om Børn uden for Ægteskab

⁸ Lov nr. 197 af 16. juni 1962 for Grønland om børns retsstilling

⁹ Lov nr. 190 af 7. juni 1958

uden at der foreligger omstændigheder der udelukker, at barnet kan være frugten heraf, at anse som bidragspligtig”

Denne lov gjorde, at der stadig var muligt at dømme til bidragspligt, så den retslige faderskab set som slægtskab ikke var obligatorisk som det var i de danske love. Ved § 26. behandles lovens anvendelse for:

”§ 26. Loven træder for Vestgrønlands vedkommende i kraft 1. juni 1963. (...) Stk. 2. Bestemmelserne i kapitel 1 og 3 med undtagelse af § 5 kun anvendelse hvor fødslen er sket efter lovens ikrafttræden.”¹⁰

Dommen om faderskab til børn født uden for ægteskab finder imidlertid kun anvendelse for børn, der befinder sig i Vestgrønland og for børn der er født efter ikrafttrædelsen af loven. Ved anordning nr. 241 af 6. maj 1974 trådte børneloven af 1963 i kraft i Nord- og Østgrønland den 1. juli 1974. Faderskabsdommen for børn født uden for ægteskab gjaldt som børneloven af 1963 i Vestgrønland, som var født efter ikrafttrædelsen af loven.

22.maj 2014 udgav man en lovændring for Grønland om børns retstilling og arvelov for Grønland¹¹ angående fastslåelse af faderskab for børn født uden for ægteskab. Bidragspligten blev ophævet i den nye lovændring efter den dagældende lov af 1963, samtidig med, at de pågældende børn hvis faderskabssag efter den hidtil gældende bestemmelse blev afgjort ved, at en mand eller flere er anset som bidragspligtige kunne anmode om at genoptage faderskabssag.¹² Tilhørende § 23 tilføjedes der herunder:

”§ 23 a. Et barn, der er født uden for ægteskab i Vestgrønland før den 1. juni 1963 eller i Nord –eller Østgrønland før den 1. juli 1974, kan uanset § 26 anlægge sag om faderskab.”

Lovændringens tilføjelse betød, at retten til at lægge sag om faderskab for de pågældende børn som er født før den grønlandske børnelov fra 1963, kunne lægge sag om faderskab. Ændringerne af loven fra 1962 trådte i kraft d. 1. juni 2014.

---

¹⁰ Lov nr. 197 af 16. juni 1962 for Grønland om børns retstilling

¹¹ Lov nr. 483 af 21. Maj 2014 Lov om ændring af lov for Grønland om Børns retstilling og arvelov for Grønland

¹² Lov nr. 483 af 21. Maj 2014 Lov om ændring af lov for Grønland om Børns retstilling og arvelov for Grønland: § 4. Stk.1.

Sammenfatning

Gennemgangen af hovedpunkterne i udviklingen af den juridiske udvikling om faderskab viser at der var en stor forskel på retsstillingen for børn født uden for ægteskab i Grønland og i Danmark i perioder inden for den undersøgte tidsperiode.

Forskellen var især, at der ikke var hjemmel i de grønlandske regler til at fastsætte egentligt faderskab med tilhørende arveret og retten til faderens navn før 1963 loven.

Hvorimod den danske lov om børn født uden for ægteskab fra 1937 gav mulighed for at fastlægge et egentligt juridisk faderskab med navne- og arveret. Denne mulighed eksisterede ikke i det grønlandske regulativ fra 1929, hverken for grønlandske eller danske mænd.

Med 1963 loven var det for første gang muligt at fastslå faderskab herunder navne –og arveret til børn født uden for ægteskab. Herved blev retstilstanden for de pågældende børn i Grønland bragt på linje med den retstilstand for børn født uden for ægteskab, der blev indført i Danmark ved børneloven af 1937 om børn født uden for ægteskab.

Denne lov om faderskab gælder for dem der er født *efter* loven trådte i kraft i 1963 for Vestgrønland og 1974 for Nord –og Østgrønland. Dette betød, at alle grønlandere født før lovene stod uden for de rettigheder.

I børneloven af 1960 afskaffede man i Danmark dommen til bidragspligten, til forskel for den grønlandske børnelov af 1963/1974, hvor man opretholdte muligheden for bidragspligt, efter 1929-Regulativet. Hvis en barnefader eller flere mulige fædre blev idømt som bidragspligtig(e) viste det sig, at muligheden for at afsætte egentligt faderskab med tilhørende arveret og retten til faderens navn, blev tilsidesat for den grønlandske befolkning.

Først i 2014 afskaffede man i den Grønlandske lovændring bidragspligten. Dette betød, faderskab med tilhørende arve –og navneret blev obligatorisk. Ligeså vigtigt blev det muligt for børn født uden for ægteskab *før* 1963/1974 børnelovens ikrafttrædelse at optage eller genoptage en faderskabssag.

Afrapportering af interviews

Interviews

Forsoningskommissionen har iværksat en række aktiviteter, der har til formål at afdække kultur- og samfundsmæssige udfordringer, og med dette afholdte Forsoningskommissionen borgerinddragende aktiviteter, herunder indsamling af narrative fortællinger rundt om i landet.

I samarbejde med forsoningskommissionen i Grønland har jeg fået lov at benytte mig af de interviews, kommissionen har foretaget af de juridisk faderløse, i forbindelse med de interviewmøder, der er blevet holdt i de forskellige bygder og byer, som de har besøgt.

Design

Jeg har fra starten valgt at arbejde ud fra de interviews, der blev indsamlet af forsoningskommissionen. Derfor har det været hensigten at udføre kvalitativ analyse af interviews. Interviewene tager udgangspunkt i åben interviewteknik, og derfor er de ikke styret direkte af bestemte spørgsmål, da det har været hensigten, at fortælleren tager udgangspunkt i egne oplevelser/følelser/vurderinger m.m., som de mener er vigtige at videregive, således deres historier kan styres og belyses fra deres egne synsvinkler.

Der er 6 informanter, der skal være objekt for undersøgelsen. De 6 informanter har alle det til fælles, at de ser sig selv som ”juridisk faderløse” og har oplevet sociale og menneskelige konsekvenser af denne status. Det er dem jeg i denne undersøgelse vil tage udgangspunkt i.

Informanterne i denne interviewsamling er dem, som har hørt om eller været med i forsoningskommissionens oplysnings – og dialogbaserede borgermøder rundt om i landet, for at holde borgermøder og indsamle beretninger fra befolkningen. Før besøgene har forsoningskommissionen meddelt formålet med besøget og informeret om de interviews forsoningskommissionen har i sinde af tage foretage for dem der melder sig. Det var derfor dem, der har hørt eller læst om muligheden eller de fremmødtes egne ønsker om at udtale sig, der har været undersøgelsens informanter.

De optagne interviews er blevet transskriberede og vil i analysen blive oversat og præsenteret.

Etiske overvejelser

Før interviewene har interviewereren anvendt en vejledning for interviewproces (bilag 1) fremsat af forsoningskommissionens sekretariat. Intervieweren har gennemgået samtykkeerklæringen (bilag 2) med informanten og informanten har skrevet under på, at indholdet forbliver fortroligt, og at informanten skal godkende interviewets indhold før anvendelse. Derudover har informanten givet erklæring på, om denne ønsker at være anonym. Før interviewene har interviewereren introduceret sig selv og lagt vægt på, at informanten føler sig komfortabel med at blive interviewet og at vedkommende befinder sig et sted han/hun føler sig ”hjemme”.

Resultater

Analyse

I det følgende vil jeg præsentere resultaterne af interviewundersøgelsen. I præsentationen vil der indgå en kort sammendrag af indholdet af fortællingen samt udvalgte citater som referenceramme til forståelse af de specifikke citater. I analysen vil jeg illustrere informanternes beretninger om oplevelserne som en konsekvens af det at være ”Juridisk Faderløs”. Mit fokus vil rette sig mod de oplevelser og udfordringer de juridisk faderløse har stået over for, både personligt og socialt.

I henhold til samtykkeerklæringen vil jeg overholde informanternes ønsker om anonymitet, derfor har jeg i gennemgangen af denne valgt at præsentere disse ved at kalde dem informant 1, informant 2, 3, osv..

Informant 1:

Den første informant har en grønlandsk biologisk far, som han har mødt som barn, men grundet moderens fravalg af faderen, er informanten opvokset uden sin biologiske far.

Informant 1 fortæller, at han fik en opfattelse af, at han var anderledes da han som barn flyttede hjemmefra for at starte i skole. I byen hvor han og hans mor flyttede til, blev han kaldt for ”uersagarsuaq”¹³ af både børn og voksne.

Han fortæller om hans oplevelse af at blive fysisk behandlet af voksne:

”Vi var 2-3 børn der var ude og kure, med kælkignende brætter som vi selv havde lavet, da nogle ældre kvinder kom og sagde, at horeunger ikke havde ret til at eje sådan et kurebræt og gav mig et lussing. ”Horeunger er ikke velkommen her, tag hjem!” jeg vidste ikke hvad jeg skulle sige, hvem skulle hjælpe mig? Hvorfor skulle det her ske? Jeg tog grædende hjem derfra.”

Da han blev teenager tænkte han på, hvorvidt han skulle hævne sig over dem, der havde chikaneret ham eller behandlet ham dårligt.

---

¹³ Uersagaq: én der er født uden for ægteskab. Med –suaq i konteksten betyder det ”forbandede horeunge”.

”Jeg har endda overvejet at begå selvmord. Det har været hårdt. Jeg overvejede også, at gøre en familie fortræd på grund af den måde de havde behandlet mig på”

Han fortæller om sin fortvivlelse omkring den behandling han fik af de andre som barn.

”Inderst inde, var jeg misundelig på de børn der havde en far. Måske var jeg ikke blevet behandlet på den måde, hvis jeg selv havde én. Selv i skolen talte én af lærerne til de andre elever om at de skulle nedgøre og behandle mig dårligt fordi jeg var et uægte barn. Det var forfærdeligt, men sådan var tingene dengang.”

Endvidere beretter han at han i dag ikke oplever nogen som helst form for chikane eller bliver dårligt behandlet. Han fortæller at tingene har forandret sig meget siden hans barndom. Der var ingen form for beskyttelse, der var ingen sociale myndigheder eller rådgivere. Han fortæller, at der ingen voksne var til at sige noget eller gøre noget for at hjælpe når han blev behandlet dårligt: *”Lige gyldigt hvordan vi blev behandlet, anså man ikke uægte børn som mennesker.”*

Han har følt at hans opvækst som juridisk faderløs har haft stor betydning senere i livet, og at det har været en lang og sej kamp at overkomme de udfordringer han har gennemgået:

”Det kan være en lang og svær kamp at overkomme hvis man ikke får det rette hjælp. (...) Vi trækker os tilbage for at virke stærke, selvom vi selv ved at vi har brug for hjælp.”

Informant 1 følte sig lettet efter at have fortalt om sine oplevelser og erfaringer som juridisk faderløs.

Informant 2:

Informant 2 har aldrig mødt sin biologiske far han har heller ikke fået oplysninger om hans navn og herkomst. Da hans mor ikke har fortalt ham om hans far, formoder han, at det må have været en dansk mand, som var kommet op for at arbejde.

Han fortæller at han vokset op i en tid hvor børn uden for ægteskab ikke blev beskyttet af loven, han siger, at han er blevet behandlet dårligt og er blevet kaldt for diverse nedsættende betegnelser som *”ataataqanngilatit!”* – du er faderløs, *”uersagaavutit!”* – din horeunge, *”Qallunaajaraannaavutit!”* – din dumme dansker.

Han har følt sig afskyet, socialt isoleret og informanten har savnet en faderskikkelse i sin opvækst. Han fortæller, at mange kender til vilkårene for uægte børn i det grønlandske samfund dengang i 1950'erne og fortæller, og han mener, at dette skyldes manglende lovbeskyttelse.

Informant 2 beretter, at han følte sig tilbagetrukket og genert på grund af den dårlige behandling han fik af sine omgivelser.

”Jeg følte mig uden for samfundet og var bange for at blande mig, fordi jeg vidste hvordan jeg ville blive behandlet af de andre”

Han fortæller, hvordan han er blevet ”særlig opmærksom” over for folk, som kan have i sinde, at nedgøre ham.

Informant 3:

Informant 3 er vokset op som plejebarn ved sin familie fra sin mors side, og hun fortæller, at hun først fandt ud af, at hun var plejebarn efter hendes biologiske mor døde.

Hun havde 2 plejesøskende som også var plejebørn, og en anden søster eller bror fra sin biologiske mor.

Informant 3 kender til sin biologiske danske far som hun ikke nåede at møde. Faderen havde en kone og andre børn i forvejen som han boede hos i Danmark. Han havde arbejdet i Grønland og var vendt hjem igen efter nogle år og efterlod sig 2 børn.

Informant 3 fortæller, at hun på trods af, at hun er blevet passet godt af sin plejefamilie, havde ønsker om at vide mere om sin familie fra sin biologiske fars side.

Hun har oplevet negativ behandling af sine omgivelser i form af socialt isolation og chikane:

”Vi har oplevet at blive holdt uden for, mine plejeforældre er blevet blev nedgjort fordi vi ikke var deres biologiske børn. Det gjorde ondt at høre andre voksne snakke nedladende til mine plejeforældre.”

Informant 3 fortæller, at hun ønsker at få kontakt til sin danske familie. Hun siger, at hun har mistet sin plejebroder som selv ikke nåede at møde sin biologiske far, fordi faderen ikke havde samme ønske.

Informant 4:

Informant 4 har en dansk biologisk far som han har kendt til, siden barnsben og opvokset uden.

Han har opsøgt og haft kontakt med sin danske familie. Han fortæller at han har haft manglende rettigheder vedrørende sin søgen fra myndighedernes side.

”Min biologiske far har godkendt dommen som bidragsfader og betalt underholdsbidrag. Men fordi jeg er født før 1963 lovene har jeg ikke haft retten til hans navn og retten til at

arve. Og fordi det danske rige har frataget mig mine rettigheder som til dags dato endnu ikke er blevet rettet op, ser jeg mig som juridisk faderløs”

Informant 4 opsøgte sin far pr. navn og tog kontakt til ham i forbindelse med et uddannelsesophold i Danmark. Han fortæller om hvordan det har været at opsøge sin familie.

Han fortæller om, hvordan det har været at opsøge sin familie:

”Der dukker mange tanker op, for man ved at man har brugt halvdelen af livet på søgen efter en far, hvor man har haft forhindringer fra statens side. Indenrigsministerier, socialministerier, justitsministerier, jeg har ellers været igennem dem alle sammen, men det har altid været som mure af problemer. Lige meget hvor jeg henvendte mig kunne jeg ikke få noget at vide, ikke engang at jeg havde søskende hvis jeg ikke havde personnumre.”

Han har oplevet udfordringer i søgningen af sin far gennem halvdelen af sit liv fra myndighederne. Endvidere siger han:

”Siden foreningen for de Juridisk Faderløse blev oprettet har jeg altid sagt, at den danske stat skulle meldes for menneskerettighedskrænkelser. Danmark lever ikke op til deres menneskerettighedsforpligtelse og dette er uacceptabelt.”

Han fortæller, at han ønsker at den danske stat skal gøre op med det brud på menneskerettighederne.

Han siger, at der er mange der står i samme situation som ham og at der bør gøres noget ved det.

Til et af møderne i foreningen for juridisk faderløse fortæller han at en ældre kvinde fortalte om hendes situation som faderløs.

”Hun sagde grædende, og sådan som jeg forstod det, gav hun sig selv skylden for den behandling hendes mor fik. Da hun fødte hende klippede de morens hårbånd og smed hendes nationaldragt i en tønde og brændte det ned med petroleum hvor alle så på, fordi hun fik et barn uden for ægteskab. Hun havde spekuleret over at hvis hun ikke var blevet født, ville hendes mor ikke blive behandlet sådan og blive ydmyget”

På trods af udfordringerne vedrørende opsøgningen af sin danske familie fra myndighedernes side, siger informant 4, at han er glad for at have fået kontakt til dem.

Informant 5:

Informant 5 har en biologisk dansk far som hun selv har opsøgt og mødt i forbindelse med sit uddannelsesophold i Danmark. Hun fortæller, at hun, på grund af det at være ”uersagaq”, blev udsat for mobning - både fra de andre børn og fra voksne, og at dette var helt almindeligt.

”At blive set ned på af danskerne, det gør meget ondt især for mig. Også at man ikke er ligestillet, jeg har selvfølgelig en far men jeg er overhovedet ikke ligestillet i forhold til min fars andre børn. Fordi den lov ikke er blevet ændret. Vi er blevet glemt på den måde af den danske stat. (...) alt dette har været umuligt, vi har ikke haft mulighed for at henvende os og søge hjælp fra myndighederne. Jeg ville ellers gerne have hans efternavn og den kunne man ikke give mig”

Hun fortæller, at søgen efter informationer om faderen var umulig for de uægte børn:

”Den danske stat har udelukket alt, barnet må ikke søge efter dets familie, det må ikke få informationer om faderen, det må ikke arve og det må ikke bære faderens navn. Morens navn står som det eneste i dåbsattesten.”

Hun fortæller at hun til dags dato ikke har fået bidragspenge fra sin far, selvom hun havde krav på det.

Endvidere siger hun, at hun som barn har været misundelig på de børn der havde en far selvom hun voksede op med sin bedstefar. Hun havde lovet sig selv, at når hun engang selv fik børn skulle de ikke vokse op uden deres far.

Informant 5 siger, at hun som voksen har følt en kamp for alle de skridt hun tog i livet. Men oplevelserne og erfaringerne som juridisk faderløs har gjort hende stærkere som person.

Informanten siger at hun forestiller sig at mange faderløse er bange og tilbageholdende når det angår at opsøge deres far og hun udtrykker at det ikke skal stoppe dem i at lede.

”Hvem er jeg i slægt med? Man får en stor trang til at vide det, især når man er vokset op uden sin far”

Informant 6:

Informanten har en dansk biologisk far som han ikke nåede at møde. Da han søgte efter informationer om sin far, fik han fra retten et svar om, at sagen ikke kunne køre. Han fortæller om den manglende hjælp om bistand til søgning af sin far, og informanten udtrykker at han ønsker nogle detaljer omkring en kronisk sygdom han har arvet af sin far og derudfra få en diagnose.

”Her i landet er lidelsen ikke godkendt som diagnose men det er den i Danmark. Så jeg klagede i 2009 i landsretten for at søge efter min far”

Han siger at han manglede hjælp fra myndighedernes side. Han fortæller, at han spekulerede meget over den situation han blev stillet i, og dette udviklede sig til frustration og vrede mod sine forældre. Han fortæller om hans tidlige start på misbrug af forskellige rusmidler, som

ifølge ham, var en måde at lukke af på, den omsorgssvigt, han oplevede, og at dette påvirkede hans familieliv på den måde at han ikke længere bor sammen dem.

Informant 6 fortæller om sin frustration over manglende rettigheder omkring informationer om sin far:

”Men altså det står ellers i en lov i FN at ethvert barn om det er adopteret eller flyttet til et andet land har ret til kendskab til forældrene men danskerne har svigtet grønlænderne så meget at vi føler ofte sådan, at de bare synes vi er til grin, det bliver lagt ud som om det er vores skyld skønt vi bare var uskyldige børn”

Han udtrykker sit ønske om hjemtagelse af retsvæsnen i Grønland da det spiller en væsentlig rolle for samfundets beskyttelse, og han udtrykker endvidere et kritisk syn på lovene herhjemme. Ifølge informant 6 er en overflytning fra danske love til grønlandske love ikke hensigtsmæssigt eller passende, og dette bør nævnes i Folketinget. Han slutter med at sige, at hvis grønlændere er danske statsborgere, burde det være grundlag nok for lighed mellem de danske og grønlandske.

Fortolkning

I præsentationerne af interviewene omkring oplevelserne som juridisk faderløs har jeg taget udgangspunkt i deres egne oplevelser og erfaringer. Jeg giver min fortolkning af det informanterne giver udtryk for. Dette skal samtidig tages med i overvejelserne af validiteten af det anvendte interviewmateriale

Generelt udtrykker de interviewede negativ behandling af deres omgivelser. De følte sig ekskluderet og som andenrangsmennesker. Der er tale om frustrationer over manglende rettigheder, særlig i forhold til de oplysninger der eventuelt findes om bidragsfaderen og manglende faderskikkelse i deres opvækst. Informanterne giver også udtryk for den diskrimination, de har oplevet på baggrund af det at være født uden for ægteskab.

Diskussion

Jenkins har arbejdet på forståelsen af de kollektive identiteter: identifikation og kategorisering. For ham er det at forstå verden i sammenhænge og skabe forudsigelighed hos mennesker, vigtig hos menneskers daglige interaktion med hinanden.

Dette åbner for en mere konkret forståelse af hvordan ydre kategoriseringer kan påvirke og give de implicerede konsekvenser. Jeg har fra starten fokuseret på, at kategoriseringen set fra en objektiv vinkel, da kategoriseringen skete af juridiske/lovmæssige årsager.

De juridisk faderløse udtrykker negative oplevelser i deres omgivelser i forbindelse med den kategorisering den danske stat har sat dem i, fordi loven om børns retstilstand for Grønland ikke inkluderede de børn der var født uden for ægteskab. Det ”juridiske tomrum” skabte baggrunden for den forskellige retsstatus for ægte børn og ”uægte børn”. Dette satte dermed basis for diskrimination.

Spillet mellem indre og ydre identifikationsprocesser, skaber selvbilledet og det offentlige billede. På grund af kategoriseringen som ”juridisk faderløse” har de implicerede påtaget sig den identitet som de er blevet henført under, og dermed de konsekvenser der har måtte forekomme efter denne kategorisering. Informanterne fortæller at de er blevet kaldt for ”horeunger”, ”forbandende horeunger”, ”dumme dansker” o. lign.

Kategoriseringens magt som Jenkins beskriver, har givet konsekvenser i form af stigmatisering af de berørte, som følge af deres kategorisering som juridisk faderløse.

Det er velkendt at sociale afvigelser mange steder i verden oplever forskellige former for diskriminationer netop på grund af deres status som samfundets ”outcasts”. Kvindebevægelsen, borgerrettighedsbevægelsen, og andre undertrykte menneskegrupper har på grund af kategoriseringens magt måtte kæmpe sig ud af diskrimination. De sociale afvigelser tager konsekvenserne for den kategorisering de er blevet henført under.

I forhold til den kvalitative forskningsmetode har det givet en indsigt i de berørtes egne opfattelser af deres livssituation. At høre optagelserne og transskribere dem har haft betydning for min formodede fortolkning af analyserne. Jeg vil understrege vigtigheden af sprogets centrale rolle i interviewforskningen og dermed forståelsen af, hvad det indebærer at være juridisk faderløs.

Hvad angår overvejelser vedrørende indsamlet empiri, har det i analysen været en udfordring at oversætte et grønlandsk interview til dansk. Udfordringen lå i at oversættelsen af de bestemte ord eller sætninger som informanterne brugte til at beskrive deres oplevelser med. Forstået på den måde at gengivelsen fra grønlandsk til dansk skulle skabe den mest mulige forståelse. Denne overvejelse udspringer fra undersøgelsen af materialet da flere af informanterne i interviewene bruger betegnelsen ”*uersagaq*” som de var blevet kaldt. Dette vakte undring over, om jeg gav den rette formulering når jeg præsenterede deres fortællinger.

Når informanterne nævner betegnelsen ”*uersagaq*” som de er blevet kaldt for, giver denne en anledning til negativ ladet betegnelse.

For at forstå betegnelsens korrekte betydning, skal man kende til situationen som den udspringer fra. Ifølge den grønlandske ordbog betyder *uersagaq*: Født uden for ægteskab, som en neutral forstand eller tilstand. En anden beskrivelse af selvsamme betegnelse, når den henføres i en negativ forstand eller tilstand er en mere passende oversættelse af ordet *uersagaq*: ”*horeunge*” eller ”*bastard*”. Det har været den glidende overgang mellem det ”uægte barn” og ”*horeunge*”/”*bastard*” der har været den sproglige barriere for forståelsen og dermed fortolkningen af det undersøgte materiale. Den korrekte betegnelse er givet på baggrund af en bestemt situation og kan forstås ud fra kendskabet om situationen.

I forhold til brugen af den indsamlede empiri kan der rettes undring om, hvorvidt data er omfattende repræsentativ. Hvis man ser på kritiske betragtninger inden for interview –og kvalitativ forskning, gengiver disse informanter ikke et repræsentativ udsnit af dem der har været underlagt af de gældende regler før 2014 loven. Endvidere kan der trækkes en undring om at informanternes eget perspektiv er tilstrækkeligt omfattende, da det har været vedkommendes eget ønske at udtale sig/ lade sig interviewe.

Konklusion

På baggrund af det undersøgte materiale, fremgår det at det har været mere smertefuldt at være ”faderløs” frem for ”juridisk faderløs”. Set i forhold til betegnelsen ”*uersagaq*” som der i undersøgelsens analyse er blevet nævnt af samtlige informanter, har det vist sig, at det mere er en socialt reaktion over for ”*uersagaq*” – et *uægte barn, et barn født uden for ægteskab* frem for kategoriseringen som ”*Inatsisitigut ataataqanngitsoq*” - Juridisk faderløs. Det er de menneskelige omkostninger, der har præget de implicerede. De juridisk faderløse er en gruppe som er blevet kategoriseret og som har fået konsekvenser som følge af kategoriseringen.

De juridisk faderløse i Grønland var dem som var født uden for ægteskab og som ikke blev beskyttet af loven eller havde samme rettigheder som ”ægtebørn”. Set i lyset af lovgivningen var der regler som de ”uægte børn” ikke hørte under. De juridisk faderløse er de børn som er født før 1963/1974 lovene og derfor havnet i et ”juridisk tomrum”, hvor de ikke fik ret til at fastslå faderskab ved retten. Det hændte jo, at fædrene blev pålagt bidragspligt, men det fremhæves, at barnets rettigheder angående arve –og navneret blev tilsidesat.

Det ”juridiske tomrum” skabte baggrunden for de forskellige retsstatus og dermed basis for diskrimination.

Den sociale afvigelse har givet anledning til stigmatisering af de implicerede, både som ”juridisk faderløs” og som ”uersagaq”. Det har givet *interventioner* for de kategoriseredes liv, i form af menneskelige som sociale omkostninger og en påvirkning af deres identitetsfølelse. Det, som de juridisk faderløse her i undersøgelsen har givet udtryk for, har været personlige og særegne, men de har tilfælles, at de har været udsat for negative oplevelser og erfaringer i form af diskrimination, chikane fra deres omgivelser og udtrykker manglende faderskikkelse i deres barndom, dertil manglende rettigheder angående oplysninger om faderen med tilhørende arve og navneret.

Litteratur –og kildefortegnelse

Andersen, Ib 2008: *Den skinbarlige virkelighed – Vidensproduktion i samfundsvidenskaberne*. Danmark: Narayana Press.

Hardenberg, Anne Sofie & Christensen, Pia Bang 2009: *Kampen for en far*. Milik

Hastrup, Kirsten 2003: *Ind i verden. En grundbog i antropologisk metode*. København: Hans Reitzels Forlag.

Jenkins, Richard 2006: *Social Identitet*. Aarhus: Hans Reitzels Forlag.

Kvale, Steinar og Brinkmann, Svend 2009: *Interview – Introduktion til et håndværk*, København: Hans Reitzels Forlag.

Olsen, Henning (2002). Analysestrategier og kvalitetsikring. i: *Kvalitative kvaler*, s.103-156. København: Akademisk Forlag.

Rapporter

Udredning om retsstillingen for børn født uden for ægteskab, afgivet til Statsministeriet 1. juni 2011

Heinrich, Jens, Nexø, Sniff Andersen, Nielsen, Linda 2011: *Historisk udredning om retsstillingen for børn født uden for ægteskab i Grønland 1914-1963/1974*

Andre relaterede kilder:

Instrux af 1782. Directionen for den Kongelige Grønlandske, Islandske, Finmarkske og Færøske Handel i Kiøbenhavn, 19. April 1782. Handelsdirektionen udsteder Instrux. Meddelelser om Grønland, 55, 1936

Instruks af 2. Januar 1873: Instrux udfærdiget af Direktoratet for den kgl. Grønlandske Handel til Iagttagelse og Veiledning for de i Handelens Tjeneste staaende Indvaanere i Grønland. Louis Kleins Bogtrykkeri, København 1873.

Lov nr. 197 af 16. juni 1962 for Grønland om børns retsstilling

Lov nr. 483 af 21. Maj 2014 Lov om ændring af lov for Grønland om Børns retsstilling og arvelov for Grønland

Lov nr. 483 af 21. Maj 2014 Lov om ændring af lov for Grønland om Børns retsstilling og arvelov for Grønland: § 4. Stk.1.

Regulativ af 15. marts 1929 angående underholdsbidrag til børn født udenfor ægteskabet. Beretninger og kundgørelser vedrørende styrelsen af Grønland 1928-1932, J.H. Schultz 1918

Regulativ af 21. juli 1914 – Regulativ for Underholdningsbidrag til børn fødte udenfor ægteskab. Beretninger og kundgørelser vedrørende Grønlands styrelse 1913-1917, J.H. Schultz 1918

Artikler

<https://www.kristeligt-dagblad.dk/liv-sj%C3%A6l/de-glemte-kolonib%C3%B8rn>

<http://www.politiko.dk/nyheder/groenlaendere-uden-far-skal-arve-af-staten>

<http://politiken.dk/indland/politik/ECE1332400/faderloese-faar-ret-til-en-far/>

<http://www.kristeligt-dagblad.dk/liv-sj%C3%A6l/uden-ret-til-sin-far>

Pressemeddelelser

<http://naalakkersuisut.gl/~media/Nanoq/Files/Attached%20Files/Powerpoint%20praesentationer/Jurdiske%20Faderlose%20DK%20150415.pdf>

Dato: _____

Sted: _____

Interviewer: _____

Informant: _____

Informantens alder/fødselsdato: _____

Informantens oprindelse: _____

Informantens tlf. nr.: _____

Interview nummer/tid: _____

Hovedemner nævnt: _____

Huskeliste til interviewer:

- Introducer dig selv før interviewet startes
- Sørg for at informanten føler sig komfortabel med at blive interviewet og at vedkommende befinder sig et sted vedkommende føler sig "hjemme" og behagelig tilpas osv.
- Gå igennem samtykke erklæringen med informanten. Informanten skal underskrive samtykke erklæring så kommissionen kan få tilsagn til at anvende de oplysninger, der vil blive givet videre af informanten. Informanten skal her give klar besked om vedkommende vil vælge at være anonym. Såfremt vedkommende vil være anonym skal vedkommende vide, at det kun er kommissionen og sekretariatet der har adgang til navnet, og at offentligheden ikke vil have adgang til disse informationer
- Du skal lade informanten fortælle sin egen historie fra eget udgangspunkt og tillade naturlige tilføjelser eller "diskussioner", så længe fortællingen/historien/handlingen har relevans for undersøgelsen – på denne måde sørg for at informanten holder sig til emnet
- Hvis du føler, at historien er ved at komme ud af sporet, sørg for at informanten kommer tilbage til emnet – men vær påpasselig med ikke at styre "fortællingen" således at historiens retning kommer til at blive udformet af dig/intervieweren

Præsenter nedenstående til informanten:

- Formålet med interviewet
- Hvad skal interviewet bruges til
- Hvordan tænkes at interviewet skal bruges

- Hvordan interviewet skal forløbe eks.: interviewet vil blive båndet og evt. dele af historien eller "citater" senere transskriberet til skrift, således disse kan indgå i analysebearbejdet.

Under interviewet tages der udgangspunkt i brede og åbne spørgsmål med udgangspunkt i nedenstående fire pejlemærker:

Om udfordringer

Hvad er og handler de personlige udfordringer om?

Hvilke udfordringer har du stået over for eller står overfor? Har dine udfordringer eksempelvis påvirket dit sociale liv?

Om at overkomme udfordringer

Er du kommet over dine udfordringer?

Hvis ja: Hvordan er du kommet over dem?

Hvis nej: Hvordan tænker du at komme over dem, og kan du komme over dem?

Om at videregive viden

Har du haft mulighed for at videregive dine erfaringer om at komme igennem dine udfordringer? Hvis ja hvordan?

Om fremtidige udsigter

På baggrund af dine oplevelser af disse udfordringer, hvilke udfordringer tror du, at du vil stå overfor i fremtiden?

Hvilke fremtidige forestillinger har du? eller forhåbninger til fremtiden har du?

Har du forslag til hvordan disse udfordringer/problemer kan løses i samfundet?

Samtykkeerklæring til deltagelse i Forsoningskommissionens indsamling af narrative fortællinger

Erklæring fra informanten:

Jeg giver mit samtykke til at deltage i et interview i forbindelse med Forsoningskommissionens indsamlinger af narrative fortællinger med udgangspunkt i personlige udfordringer eller problemstillinger mødt igennem livet.

1. Jeg erklærer, at jeg har fået mundtlig information omkring interviewet og er blevet fortalt hvad formålet med interviewet er, og hvad det skal bruges til.
2. Jeg ved, at det er frivilligt at deltage, og at jeg altid kan trække mit samtykke tilbage.
3. Jeg er indforstået med, at jeg får mulighed for endelig at godkende interviewets indhold før anvendelse.
4. Jeg er blevet informeret om, at sekretariatet kan kontaktes ved eventuelle spørgsmål eller problemer i forbindelse med deltagelsen.

Anonymitet og fortrolighed: ønsker du at være anonym?

Ja

Nej

Såfremt informant ønsker at være anonym:

1. Jeg er informeret om, at jeg ikke nævnes ved navn og alle oplysninger jeg måtte give, som enten kan føre til genkendelse af mig ikke vil blive medtaget.
2. Jeg er informeret om, at kommissionen og sekretariatet alene har adgang til materialet og at materialet vil slettes og destrueres efter anvendelse.

Dato: _____

Informantens navn: _____

MINISTERIET FOR BØRN, LIGESTILLING,
INTEGRATION OG SOCIALE FORHOLD

JURIDISK FADERLØSE FÅR NYE RETTIGHEDER

FAKTA OM JURIDISK FADERLØSES RETTIGHEDER

---

1. juni 2014 træder en lov i kraft, der giver juridisk faderløse samme rettigheder i forhold til faderskab og arv m.v. som andre børn, der er født uden for ægteskab.

Du er juridisk faderløs, hvis du er født i Grønland, og du hidtil ikke har haft ret til at få fastslået, hvem der er din far:

- Du er født i Grønland før 1. juni 1963 eller i Nord- eller Østgrønland før 1. juli 1974, og din mor og far var ikke gift med hinanden ved fødslen.
- Du er født i Grønland 1. juni 1963 eller senere eller i Nord- eller Østgrønland 1. juli 1974 eller senere, din mor og far var ikke gift med hinanden ved fødslen, og en eller flere mænd blev ved en faderskabsdom anset som bidragspligtig(e).

Med den nye lov får du som juridisk faderløs disse rettigheder:

- Du kan starte en faderskabssag for at få fastslået, hvem der er din far.
- Du får arveret efter din far og hans slægt.
- Du kan tage din fars efternavn.

Er du mor til en juridisk faderløs, kan du også starte en faderskabssag for at få fastslået, hvem der er far til din datter eller søn.

Hvis den juridisk faderløse er død, kan vedkommendes dødsbo starte en faderskabssag. Hvis den juridisk faderløses mor er død, kan hendes dødsbo starte en faderskabssag.

Materiale om loven om de juridisk faderløse findes på sm.dk. Vælg punktet Familieret i menuen Arbejdsområder. Vælg derefter Juridisk faderløse.

SPØRGSMÅL OG SVAR

Sådan starter du en faderskabssag

Hvem skal behandle sagen?

Hvis du bor i Grønland, skal faderskabssagen behandles af kredsretten, hvor du bor.

Du behøver ikke at vide, hvem der kan være din far, for at anlægge en faderskabssag.

Hvis du ikke bor i Grønland, skal faderskabssagen behandles af kredsretten, hvor en mand, som du mener, måske er din far, bor. Hvis denne mand er død, skal sagen behandles af

den kredsret, der behandler hans dødsbo. I andre situationer skal sagen behandles af Sermer-sooq Kredsret, fx hvis du ikke ved, hvem der kan være din far, eller du ikke kender hans adresse.

Hvis der tidligere er afsagt en faderskabsdom, og en eller flere mænd blev dømt som bidragspligtig(e), men ingen blev dømt som far til dig, skal faderskabssagen behandles af den ret, der sidst har afsagt dom i sagen.

Adresser m.v. på kredsretterne m.v. i Grønland kan du finde på www.domstol.gl. Vælg punktet Kontaktinformation.

Hvordan starter du en faderskabssag?

Du kan starte en faderskabssag ved at skrive til den kredsret, der skal behandle sagen (se ovenfor).

Du skal give kredsretten dit fulde navn, din nuværende adresse og dit cpr-nummer eller din fødselsdato.

Det vil hjælpe retten, hvis du også oplyser dit fødested og din mors fulde navn, hendes nuværende adresse, cpr-nummer eller fødselsdato samt hendes fødested.

Hvis du tror, at du ved, hvem der er eller kan være din far, vil det lette arbejdet med faderskabssagen, hvis du oplyser det til retten – gerne sammen med oplysninger som kan bekræfte faderskabet, fx gamle dokumenter, breve m.v.

Alle oplysninger om, hvem der kan være din far, kan have betydning.

Hvordan behandler kredsretten en faderskabssag?

Det er kredsretten, der behandler sagen og sørger for at finde de oplysninger, der er nødvendige for at finde den mand, som er far til dig.

Til brug for sagen kan retten afhøre parter og vidner, og retten kan bede parterne om at deltage i retsgenetiske undersøgelser (DNA-tests). Det er dig, din mor og en mand, der kan være din far, der er parter i sagen. Retten kan også indhente oplysninger fra andre myndigheder, fx dine fødselspapirer.

Faderskab kan fastslås på to måder:

- Den mand, der mener, at han er din far, kan anerkende faderskab ved en skriftlig erklæring, som skal være afgivet ved personligt møde for politiet eller mundtligt ved personligt møde for kredsdommeren.
- Anerkendes faderskabet ikke, fastslås faderskabet om muligt ved dom. Dom til faderskab kræver, at faderskabet er bevist.

Retten kan beskikke en rettergangsfuldmægtig for dig og din mor og for en mand, som kan være far til dig.

Hvad hvis den mand, der kan være din far, er død?

En faderskabssag kan startes, selvom barnet, moderen eller den mulige far er afdøet ved døden. I så fald kan der laves en DNA-test på grundlag af biologisk materiale fra afdøde, der fx stammer fra afdødes personlige genstande. Der kan endvidere lægges vægt på dokumenter fra barnets fødsel, der kan indeholde oplysninger om faderskabet.

Hvis du er i tvivl om noget

Hvis du er i tvivl om, hvordan du starter en faderskabssag, kan du kontakte din lokale kredsret eller Retten i Grønland. Adresser m.v. på retterne i Grønland kan du finde på www.domstol.gl. Vælg punktet Kontaktinformation.

Arveret

Har jeg ret til at arve min far?

Du har ret til at arve din far og hans slægt, hvis et faderskab fastslås.

De nye regler giver dig således arveret efter arvelovgivningen, uanset at det ikke tidligere var muligt at få fastslået et faderskab eller få genoptaget en faderskabssag.

Kan jeg få del i arven, når min far er afgang ved døden?

Du kan få del i arven efter din far og hans slægt, selvom din far er afgang ved døden, hvis behandlingen af dødsboet ikke er afsluttet på det tidspunkt, hvor en sag om faderskab blev anlagt, eller hvor en anmodning om genoptagelse af en afsluttet faderskabssag blev fremsat.

Er dødsboet derimod afsluttet på dette tidspunkt, har du ikke krav på at få genoptaget boet med henblik på en omfordeling af arven alene som følge af, at et faderskab er fastslået efter de nye regler.

Efternavn

Efter navneloven for Grønland kan man tage et efternavn, der bruges eller har været brugt af forældre, bedsteforældre og oldeforældre. Denne mulighed får du, når faderskabet er fastslået. Ansøgning om ændring af efternavn sendes til Rigsombudsmanden i Grønland.

Love

Den nye lov er lov 483 af 22. maj 2014 om ændring af lov for Grønland om børns retsstilling og arvelov for Grønland. Loven ændrer lov nr. 197 af 16. juni 1962 for Grønland om børns retsstilling og arvelov for Grønland, lov nr. 154 af 27. maj 1964.

